

Medis Vytauto Tribandžio ir Antano Krištopaičio kūryboje

Vytėnis RIMKUS
Šiaulių universitetas

Pagrindinės sąvokos: *peizažas, medis, ažuolas, istoriniai medžiai, Vytautas Tribandis, Antanas Krištopaitis.*

Beveik visi dailininkai yra piešę, tapę medžius, miškus. Retas gamtovaizdis būna be medžio, neretai medžių būna ir siužetiniuose paveikluose. Yra dailininkų, kuriems medžiai, miškai tampa vyraujančia tema. Štai olandų dailininko Jakobo van Reisdalio (1628–1682) miškai kupini paslapties, o prancūzų tapytojo Antuano Vato (1684–1721) žaisminguose parkuose vyksta šventės, šokama, flirtuojama. Rusų tapytojas Ivanas Šiškinas (1832–1898) garsėjo kaip nepralenkiamas gamtos dainius, visą gyvenimą, visą kūrybą skyres miškui. Miškai ir medžiai – dažna Latvijos dailininkų tema, ją plėtojo Vilhelmas Purvytis (Purvit, 1872–1945), Karlis Miesniekas (Miesniek, 1887–1977), o Leo Svempas (Svemp, 1897–1975) ir Janis Valteris (Valters, 1869–1932) ypač subtiliai tapė beržų vaizdus (*Latviešu glesniecība, Latviešu padomju glezniecība*).

Vytautas Tribandis „Pasvirę medžiai“. Drobė, aliejus, 92 x 110, 2001. Šiaulių dailininkai / Sudarytojas Vytautas Tribandis. Kaunas: Arx Baltica, 2009.

Vytautas Tribandis „Medžiai prie tvoros“. Kartonas, aliejus, 88 x 98, 2004. Šiaulių dailininkai / Sudarytojas Vytautas Tribandis. Kaunas: Arx Baltica, 2009.

Ir Lietuvoje daug dailininkų yra vaizdavę ir dabar tebevaizduoja medžius, tačiau kiekvieno iš jų kūryboje tas pats, atrodytų, medis, medelis ar jų guotas įgauna vis kitokią pavidalą, kitokią raišką ir prasmę. Pavyzdžiui, Antanas Žmuidzinavičius (1876–1966) ir jo vieniša Dzūkijos pušelė, Jonas Šileika (1883–1960) ir tamsiai žalios Nemuno pakrantės. O ir daugelyje M. K. Čiurlionio paveikslų miškas ir medžiai – paslapties saugotojai.

Šiame straipsnyje bus bandoma pažvelgti į dviejų šiauliečių tapytojų kūrybą medžio, miško tema.

Nuoseklia gyvenimo ir kūrybos linijos sampyna paženklintas Vytauto Tribandžio (1942–2009) kelias. Tribandis gimė Dzūkijoje – Varėnos rajone, Pavarėnio apylinkėje, Pamusių kaime. Jau vaikystėje pajuto meno grožį, augo supamas liaudies meno. Tėvas Gabrielius buvo auksinių rankų meistras: kalvis, stalius, račius. Dirbdamas sau ir kaimynams namų apyvokos daiktus, neretai pasimėgavo ir kokia dekoratyvine detale, ornamentu. Mama taip pat buvo ir verpėja, ir audėja.

Pavarėnio septynmetėje mokykloje Vytautas kartą nupiešė nupjautą medį. Piešinys pasisekė, jis atsidūrė rajoninėje moksleivių kūrybos parodoje Dauguose, apie tai parašė rajono laikraštis. Tai buvo didelis paskatinimas dirbti toliau, mokytojai patarė mokytis dailės.

Vytautas Tribandis „Arimai“. Drobė, aliejus, 90 x 120, 2006. Šiaulių dailininkai / Sudarytojas Vytautas Tribandis. Kaunas: Arx Baltica, 2009.

Vytautas Tribandis „Beržynas“. Drobė, aliejus, 110 x 100, 2005. Šiaulių dailininkai / Sudarytojas Vytautas Tribandis. Kaunas: Arx Baltica, 2009.

1961 m. Tribandis baigė Kauno vidurinę dailės mokyklą (joje dėstė monumentalistas B. Klova, akvarelininkas A. Lukšas). Tais pat metais įstojo į Dailės institutą Vilniuje, į tuo metu naują įsteigtą Pedagogikos fakulteto Tapybos skyrių (dabar – Dailės akademija). Čia jo mokytojai buvo žinomi dailininkai Jonas Švažas, Algirdas Petruelis, Silvestras Džiaukštas, Vladas Karatajus.

1967 m. Tribandis atvyko į Šiaulius, pradėjo dirbti Pedagoginiame institute, tapo docentu. Jis buvo reiklus dėstytojas, turėjęs aiškius reikalavimus ir vertinimo kriterijus. Piešimas, tapyba, kompozicija, diplominiai darbai, vasaros praktika – kiekvieną iš šios veiklos

sričių jis vertino labai rimtai, sugebėjo atsakingą požiūrį į darbą perteikti ir auklėtiniams.

Svarbiausias dailininko žanras – peizažas. Neapsiriksiu pasakęs, kad V. Tribandis yra lietuviškojo gamtovaizdžio poetas, nuėjęs ilgą bandymų, ieškojimų kelią nuo pavasariškai žaismingų tonų, nuo vasaros ir ankstyvo rudens spalvų įtampos iki monochrominio prieblandų ir rūko dvelksmo, nuo konkretumo, išorinio vietovės ar motyvo atpažįstamumo iki apibendrinto gamtos būsenos pajautimo. Tapytojo drobės tartum kviečia žiūrovą „įeiti“ į tą paprastą, bet drauge ir paslaptinę žemės, smėlio, krūmų, medžių, miško, upelių, ežerų, Baltijos erdvių pasaulį, pasijusti to pasaulio dalimi.

Gamtovaizdžiuose ypatingą vietą užima medžiai. Pro išsikerojusių kamienų, šakų lapijos ažūrą atsiveria tolesnės erdvės, horizontas su sodybomis, kalvomis, šlaitais. Medžiai pripildo paveikslą gyvybės. Vienur jie stovi ramūs, kitur – draskomi vėjo, bet jie traktuojami kaip svarbiausia gyvybės dominantė, kaip savotiški gyvybės sargai visur: ar galulaukėje, ar prie kelio, ar sodyboje, ar prie miesto aklasienės. Ir nejučiomis kyla minčių apie ekologinę gamtos būklę, apie drevėtų senolių ir lieknų jaunų medelių artumą, giminystę žmogui. Jau minėtas Vytauto Tribandžio pirmasis mokyklinis piešinys nupjauto medžio tema pasirodė besąs lemtingas.

Dailininkas yra sakęs, kad „turiu poreikį gamtai, nes velniškai gražioje vietoje užaugau – Dzūkijoje. Tą gamtą net sapnuodavau, todėl ir važiuodavau su studentais į Druskininkus. Daug mano darbų yra padaryta tiesiog gamtoje. Aš tai vadinu tiesiog medžiagos rinkimu – darai etiudą, kurį dirbtuvėje galėtum kažkiek apibendrinti, perdaryti, bet pirminė medžiaga – etiudas – išlieka kaip užbaigtas paveikslas. Turėjau tokį mažą ‘etiudininką’ pasidareš kaip fotoaparata, todėl net Palangos kūrybos namuose žiemą galėjau aliejiniiais dažais tapyti. Tokių darbų pas mane yra susikaupę gal pusantro šimto, gal du šimtai. Praktiškai jie yra užbaigti darbai – nedideli kūrinių tiesiai iš natūros. Juose jaučiamas kontaktas su gamta, nuotaika. Aš labai mėgstu pagauti nuotaiką, fiksuoti ją. Vėliau su etiudais žaidžiu kaip su kortomis: pasidedu juos ir žiūriu, kol ir užkliūvu – tas man dabar tinka, tą dabar galiu daryti“ (U r b o n a v i č i ū t ė 2007, 9).

Vytautas Tribandis „Rudeninis vualis I“.
Drobė, aliejus, 110 x 110, 2001. Šiaulių
dailininkai / Sudarytojas Vytautas Tribandis.
Kaunas: Arx Baltica, 2009.

Gamta buvo Tribandžio įkvėpėja, skatintoja, joje ir su ja buvo tobulina-

ma tapybos technika, leidžianti „sugauti“ ir atskleisti jos groį ir gyvybingumą. Tas tylus, nerėksmingas tapybos vyksmas slepia dideles raiškos galimybes, platų spalvų, nuotaikų diapazoną, galų gale, tas tapybos vyksmas gimdo trapų ir drauge stiprų paveikslų pasaulį.

Dailininko dėmesį traukė ir miestų, miestelių vaizdai. Tai dažniausiai uždaros erdvės, nedidelių medinių ir mūrinių namų namelių sankaupa, kiemai ir, žinoma, juose besiglaudžiantys augalai, ką tik šaligatviuose pasodinti medeliai ir jau suaugę, net pradeda senti, užstojantys daugiabučių langus medžiai. V. Tribandžio miestas – ne architektūros paminklų ekspozicija, o naujoji gyvenamoji aplinka, kuriama kamerinė žmonių būtis.

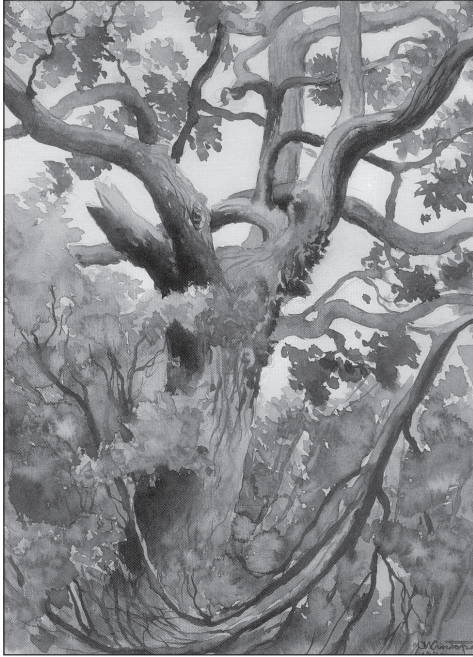
Dar kūrybinio darbo pradžioje Tribandis yra sakęs, kad kiekvienas dailininkas stengiasi rasti savo kelią, stengiasi vaizduoti daiktus ir reiškinius savo stiliumi, savo žodžiais, savo kalba. Šios nuostatos visiškai patvirtintos per ilgametę kūrybinę veiklą, gyvenimo nuostatas.

Ažuolo vaizdas kaip prarastos tėvynės ilgesys žadino dailininko Antano Krištopaičio vaizduotę ir siekius. Prie Lietuvos istorijos ir jos gamtos, prie ažuolų temos jį artino visas dramatiškas gyvenimo kelias. Krištopaitis gimė 1921 m. Šiauliu rajone, Gruzdžių apylinkės Valdomų kaime. Mirė 2011 m. 1940-ieji abiturientui Krištopaičiui buvo lemtingi: spalio mėnesį jis areštuojamas, tampa viena iš pačių pirmųjų okupacinio komunistinio režimo aukų. Karo pradžios sulaukia Šiauliu kalėjime, su kalinių ešelonais vežamas į Rytus, kalinamas didžiuliam, grėsmingame Senosios Rusijos kalėjime. 1942 m. Ypatingoji komisija už akių nuteisia 10 metų kalėti. Toliau Gorkis, Suchobezvodnojė, Kirovas, etapų keliai nusitiesia į Sverdlovską, Novosibirską, Krasnojarską. 1950 m., pasibaigus dešimties metų kalėjimo laikui, siunčiamas į tremtį prie didžiųjų Jenisejaus ir Biriuzos upių santakos. Jau su pasu, beje, pažymėtu, bet be sargybos, 1955 m. Krištopaitis atvyksta į Buriatijos Autonominės Respublikos sostinę Ulan Udė. Tik 1958 m. grįžta į Lietuvą. Apsistoja Šiauliuose. Taigi 17 jaunystės metų praleista Urale ir Sibire, kalėjimuose ir lageriuose.

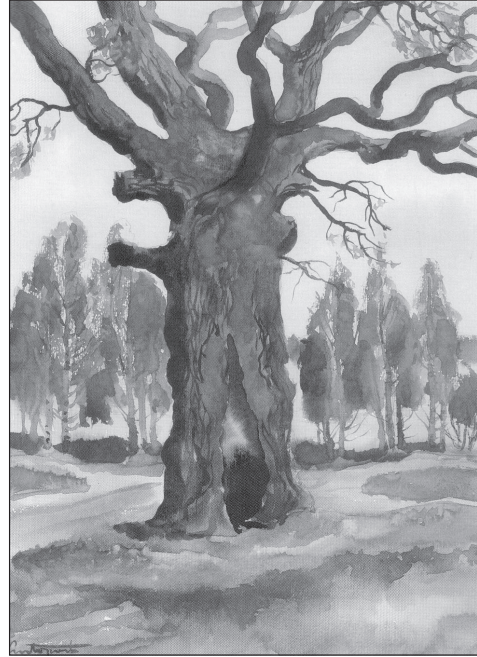

Plateliai. „Raganų uosis“ / Witches' Ash / Hexennesshe / Ясень ведьм. 1972. Apimtis 320 cm.

„Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse“ / Sudarytojas Česlovas Paplauskas. Kaunas: Lututė, 2008.

Pikeliškė (šalia Pakapės). „Rimkų ažuolas“ / Rimkai Oak / Rimkai-Eiche / Дуб Румкай. 1986 06 29. Apimtis 323 cm. „Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse“ / Sudarytojas Česlovas Paplauskas. Kaunas: Lututė, 2008.

Rašketėnai (Tverai–Žarėnai). „Kryžkelės ažuolas“ / Crossroads Oak / Дуб некрестка. 1986 05 10. Apimtis 380 cm. „Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse“ / Sudarytojas Česlovas Paplauskas. Kaunas: Lututė, 2008.

Nuo 1958 m. iki 1982 m. Krištopaitis dirbo Šiaulių dramos teatre dekoratoriumi, prisidėjo prie daugumos spektaklių. Daug jėgų dailininkas skyrė liaudies architektūrai, iš natūros nupiešė ir akvarele nuliejo apie 600 Lietuvos bažnyčių, apie 200 vėjinių malūnų, Lietuvos karių, istorinių vietų paveikslų. Daug akvarelių ciklų yra skirta Lietuvos gamtai: piliakalniams, gandrалizdžiams, paminkliniams medžiams įamžinti.

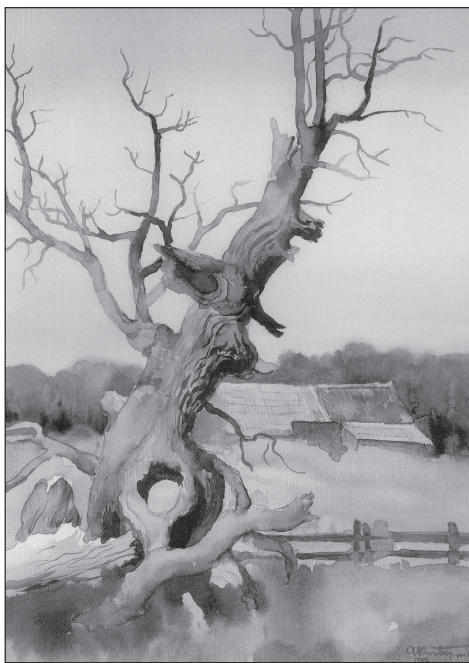
Ir štai ažuolas – galingas šventas medis, galios ir stiprybės simbolis. Ne veltui Eglė vyriausiąjį sūnų paverčia Ažuolu, o liaudies dainoje dainuojama: „Augo girioj ažuolėlis, pas tėvelį sūnaitėlis...“ Kam gi Lietuvoje nežinomas Stelmužės ažuolas, menantis garbingą mūsų krašto praeitį, o drauge ir dramatiškus įvykius? Taip mūsų šalyje atsiranda medžių, susijusių su įžymiųjų žmonių – rašytojų, dailininkų – vardais, su sukilimais, knygnešyste. Išsiskajoję ir galingi jie ženklina kaimus, traukia praeivių dėmesį, ilgam išlieka tų vietų žmonių atmintyje, tapdami tėviškės, tėvynės simboliais.

Dailė paprastai apibendrina medžio vaizdą (medis apskritai), o perteikti konkretų medį – ažuolą, liepą, klevą ir jų likimą, susieti gamtą ir istoriją – nelengvas uždavinys. Ažuolai gyvena savąjį gyvenimą, jie, kaip ir žmonės, suserga, džiūsta, numiršta, audros apdrasko jų šakas, o, žiūrėk, – ir visai nulaužia. O kiek prievarti-

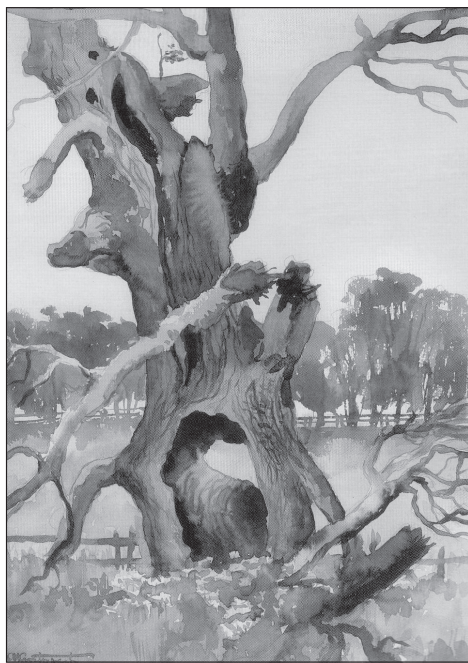
nių mirčių nuo kirvio ir pjūklo... Štai Eugenijaus Danilevičiaus knygoje *Šlamėkit, ąžuolai* (1984) minimas itin didelis ąžuolas Plungės miške (Danilevičius 1984). A. Krištopaitis po ilgų paieškų šio ąžuolo vietoje rado tik krūvą jo liekanų, kurioms galėjo būti apie 15 metų... Spauldoje būta žinių apie Strazdų ąžuolą, bet ir iš jo apie 1985-uosius tebuvo likę tik didžiosios šakos. Zuikiškių ąžuolą pasisekė įtraukti į gamtos paminklų sąrašą. Šis 45 cm storio gražuolis visada tiesiog lipė ap-
lipęs gilėmis. Kai ąžuolo vaisiai nukrinta, daugybė šernų jas renka, o medžiotojai, prie šalimais esančio medžio įsirengę slėptuvę, tyko smaguriautojų.

Galingas, ilgaamžis medis yra ąžuolas. Tačiau ta jo galia, ilgaamžiškumas nulemia ir pavojus. Net ir Perkūnas dažniausiai trenkia, skaldo šį medį, galynėjasi su juo, šioje dvikovoje tartum varžomasi dėl pirmumo. Po Lietuvos krikšto pirmiausia kentėjo, buvo naikinami šventieji ąžuolai ir ištisi ąžuolynai, kol pamažu perėjo į kryžių ir koplytstulpių gyvenseną, suteikdami tiems kūriniams ilgaamžiškumo lemtį. Šiandieninės liaudies monumentalistikos atgimimą taip pat tvirtai apglėbė ąžuolo kamienas Ablingos, Čiurlionio kelio, Raganų kalno, Ariogalos, Rokiškio parkų ansambliuose.

Netikėtai atsiranda ir naujų pavojingų slenksčių ąžuolams: sodybų tuštėjimo ir nykimo metu apnuogintose sodybvietėse likdavo tik keli didieji medžiai, dažniau-

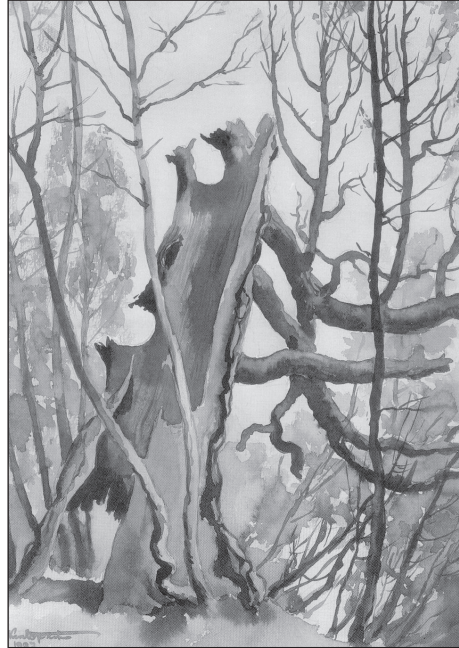
Strazdai (Vaišniūnai–Vaišnoriškė). „Strazdų ąžuolas“ / Strazdai Oak / Strazdai-Eiche / Дуб Страздаї. 1986 06 15. Apimtis 670 cm. „Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse“ / Sudarytojas Česlovas Paplauskas. Kaunas: Lututė, 2008.

Strazdai (Vaišniūnai–Vaišnoriškė). „Strazdų ąžuolas“ / Strazdai Oak / Strazdai-Eiche / Дуб Страздаї. 1986 06 15. Apimtis 670 cm.

Tauragnai. „Tauragnų ažuolas“ / Tauragnai Oak / Tauragnai-Eiche / Дуб Таурагнай. 1987 09 14. Apimtis 450 cm. „Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse“ / Sudarytojas Česlovas Paplauskas. Kaunas: Lututė, 2008.

Šventragiai (Kražiai–Karklėnai). „Šventragių senkapio ažuolas“ / Šventragiai Burial Ground Oak / Die Eiche von Šventragiai Grabhügel / Дуб могильника Швентрагай. 1987 05 10. Ažuolo amžius apie 800 metų. Apolonija Štusauskienė pasakojo girdėjusi iš senolių, jog senovėje stovėjęs aukuras ir po juo degusi šventa ugnis. Ažuolo apimtis 500 cm. „Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse“ / Sudarytojas Česlovas Paplauskas. Kaunas: Lututė, 2008.

siai klevai, kaštonai, liepos ir, žinoma, ažuolai. Be tvorų, pastatų, be krūmų, vyšnių ir obelių jie stovėjo sutikdami visus keturis vėjus, ir, žiūrėk, – belieka vidury didelio lauko vienišas ažuolas. Kiek tokių vienišių buvo plačiose Pakruojo, Pasvalio, Joniškio lygumose, visoje Lietuvoje? Sunkus jų gyvenimas, daug jų taip ir nunyko...

Krištopaičio serijoje – iki dviejų šimtų ažuolų ir kitų istorinių ypatingu grožiu spinduliuojančių medžių, dauguma jų publikuojama 2008 m. išleistame albume *Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse*. Vieni jų karaliauja miestų aikštėse, kiti slypi miškų gūdomoje, dar kiti tartum sargai rymo pakele. Ir kiekvienas turi savo istoriją. Seniausias Vilniaus ažuolas auga Jeruzalėje. Kai kurie iš jų turi suteiktus vardus: Vabalickių ažuolas Lietuva Kurtuvėnų regioniniame parke, *Vytauto ažuolas* Eržvilke, *Perkūno ažuolas* Plungėje, *Mindaugo ažuolas* Kernavėje. Daug ažuolų pavadinama pagal vietovę, pradedant garsiąja Stelmuže. Tokie yra Glitiškių, Budraičių ir daug kitų ažuolų. Su ažuolais susijusios istorijos įkvėpė dailininką sukurti *Ažuolų legendų* ciklą, kuriame matomi Šaravų, Mingėlių, Kerna-

vės, Pikeliškės ažuolai. Krištopaitis tartum tapatina save su medžiu, jo simboliu atskleidžia savojo likimo vingius.

Nupiešti ir akvarele nutapyti medžio portretą – sunkus uždavinys, reikalaujantis ilgų studijų: kamienas, šakų pynės, lapų guotai – visa tai susiję tarpusavyje, kiekvienas atvejis – vis kitoks. Svarbiausia – pagarba ir meilė tam Dievo, gamtos kūriniai, turinčiam ne tik formą, vaizdą, bet ir sielą.

Ilgai auga ažuolai, o augdami negailestingai užkariauja erdvę. Medienos požiūriu tai ne tie medžiai, kurie greitai neša pelną, tačiau jie liudija Lietuvos buvimą, žmonių ir gamtos jungtį. Mūsų miestelių aikštėse auga dar pirmųjų nepriklausomybės metų proginiai ažuoliukai (Nepriklausomybės dešimtmečio ir dvidešimtmečio, Vytauto Didžiojo metų (1930), Dariui ir Girėnui skirtieji, spaudos atgavimo ir kt.), žemėn vis tvirčiau šaknis leidžia Jono Basanavičiaus jau šių dienų ažuolynas, pasirodo ažuolų ir kitose atmintinose vietose. Savaiame ažuoliukai stiebiasi kirtavietėse, upelių šlaituose, galulaukėse ir apleistuose laukuose. Dailininko nuomone, medis negali pasirinkti sau vietos ar persikelti prie geresnio kelio, jis auga ten, kur pats išdygo ar buvo pasodintas. Padėkime medžiui! Į tą žaliuojančią erdvę įsiterpia ir Krištopaičio akvarelinis ažuolynas.

Čia pabandyta pasižiūrėti tik į dviejų šiauliečių dailininkų kūryboje „išaugusių“ medžius, ryškėja jų bendrumas ir savitumas. Tribandžio medis ir miškas – tai apibendrintas Lietuvos fonas, neatsiejamas jos buvimo ženklas tiek erdvės matmeniu, tiek ir laiko tėkme (metų kaitos vaizdai panaudojant medžių spalvinę kaitą). Krištopaičio medžiai – individualizuoti, jie, kaip ir žmonės, turi savas istorijas, dailininkas pateikia jų portretus. O abiejų dailininkų kūrybą sieja bendra Lietuvos vizija, kuri neįsivaizduojama be miškų, be galingų ažuolų, be beržynų baltumo, kalėdinių eglių, verkiančių gluosnių, siūbuojančių karklų...

Literatūra

- B a l č i ū n a s 2001 – Danielius Balčiūnas, „Dailininką Antaną Krištopaitį tapyti bažnyčias ir ažuolus veža draugai“, *Šiaulių naujienos*, rugsėjo 6, 8.
- D a n i l e v i č i u s 1984 – Eugenijus Danilevičius, *Šlamėkit, ažuolai*, Vilnius: Vaga.
- K r i š t o p a i t i s 2011 – Antanas Krištopaitis, *Į vieną gyvenimą netelpantis*, Šiauliai: Saulės delta.
- Latviešu glezniecība* 1980 – *Latviešu glezniecība*. Reprodukciju albums, Rīga: Liesma.
- Latviešu padomju glezniecība* 1961 – *Latviešu padomju glezniecība*, Latvijas vlst izdevniecība, Rīga.
- Lietuvos dailės istorija* 2002 – *Lietuvos dailės istorija*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla.
- Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse* 2008 – *Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse*, Vilnius: Lututė.
- N a v a s a i t i s, N a v a s a i t i s 1979 – Algirdas Navasaitis, Mindaugas Navasaitis, *Lietuvos medžiai*, Vilnius: Mokslas.
- R i m k u s 2010 – Rimkus Vytenis, „Atminties klodai“, *Mes šiauliečiai*, 4, 4.
- Šiaulių dailininkai* 2009 – *Šiaulių dailininkai*, Lietuvos dailininkų sąjunga.
- U r b o n a v i č i ū t ė 2007 – Rita Urbonavičiūtė, „Medis kaip simbolis“, *Šiaulių naujienos*, spalio 18, 9.

Vytenis Rimkus

Medis Vytauto Tribandžio ir Antano Krištopaičio kūryboje

S a n t r a u k a

Pagrindinės sąvokos: *peizažas, medis, ąžuolas, istoriniai medžiai, Vytautas Tribandis, Antanas Krištopaitis.*

Pasaulinėje dailėje medžiai ir miškai – mėgstama tema. Medis vaizduojamas ir kaip pagrindinis kūrinio veikėjas, ir kaip kito žanro kūrinio fragmentas, fonas. Straipsnyje pristatomi du šiauriečiai dailininkai, kurių kūryboje medis yra vyraujantis personažas.

Vytauto Tribandžio (1942–2009) paveiksluose medis, medžių grupės traktuojami apibendrintai kaip neatsiejama gamtos dalis. Gamta buvo menininko įkvėpėja. Gamtoje ir su ja buvo tobulinama tapybos technika, leidžianti atskleisti jos grožį ir gyvybingumą. Tas tylus, nerėksmingas tapybos vyksmas slepia dideles raiškos galimybes, platų spalvų, nuotaikų diapazoną, tas tapybos vyksmas gimdo trapų ir drauge stiprų paveikslų pasaulį. Tapytojo drobės kviečia žiūrovą „įeiti“ į tą paprastą, bet drauge ir paslaptinę miškų ir medžių pasaulį, pasijusti to pasaulio dalimi. V. Tribandžio miškas ir medis – tai Lietuvos fonas, neatsiejamas tautos ir valstybės buvimo ženklas.

Ąžuolo vaizdas kaip prarastos tėvynės ilgesys žadino Antano Krištopaičio (1921–2011) vaizduotę ir siekius. Prie Lietuvos istorijos ir jos gamtos, prie ąžuolų temos jį artino visas dramatiškas gyvenimo kelias (17 metų praleido Sibiro tremtyje ir lageriuose). Mūsų šalyje esama medžių, susijusių su įvykių ir žmonių vardais, sukilimais, knygnešyste. Išsiskajoję ir galingi jie ženklina kaimus, traukia praeivių dėmesį, ilgam išlieka žmonių atmintyje tapdami tėviškės, tėvynės simboliais. Dailininko serijoje – iki dviejų šimtų ąžuolų ir kitų istorinių ypatingu grožiu spinduliuojančių medžių. A. Krištopaitis medį individualizavo, pateikė jo istorinį likimą, nutapė tartum portretą, tapatino save su medžiu.

Abiejų dailininkų kūrybą sieja bendra Lietuvos vizija, kuri neįsivaizduojama be miškų, be galingų ąžuolų, be beržynų baltumo, be kalėdinių eglių, verkiančių gluosnių, siūbuojančių karklų.

Vytenis Rimkus

The Tree in the Works of Vytautas Tribandis and Antanas Krištopaitis

S u m m a r y

Keywords: *landscape, tree, oak-tree, historic trees, Vytautas Tribandis, Antanas Krištopaitis.*

Trees and forests are a widely developed theme in the fine arts all over the world. The tree can be represented as the main character of a piece of art or as a fragment of another genre, a background. The paper presents two Šiauliai artists, in whose works the tree is a dominant character.

In the paintings of Vytautas Tribandis (1942-2009), the tree and groups of trees are treated in a generalised way as an inseparable part of nature; it is nature that gives the artist

his inspiration. His painting techniques have been developed in the nature and by nature, which allowed revealing its beauty and vitality. Such quiet, serene process of painting hides expressive opportunities, rich with a wide range of colours and moods; it produces the world of paintings which is fragile and firm at the same time. The paintings invite the viewer to “enter” this simple but also mysterious world of trees and forests, to experience being part of it. V. Tribandis’ forest and tree is the background of Lithuania, an inseparable sign of the existence of the nation and the state.

The image of an oak-tree as a symbol of the lost homeland inspired Antanas Krištopaitis’ (1921-2011) imagination and aspirations. The whole drama of his life (the artist spent 17 years in exile and labour camps in Siberia) made him close to Lithuanian history and nature, to the theme of oak-trees. There are a lot of trees in Lithuania, linked with the names of famous people, with historic events, various uprisings, etc. These huge trees mark villages, attract attention of passers-by and remain in people’s minds for a long time becoming the symbols of home and homeland. There are about two hundred paintings with oak-trees and other historic trees in the collection of paintings of this artist. Krištopaitis makes the tree individual, he conveys its history, he paints a portrait of the tree and identifies himself with the tree.

The works of both discussed artists are linked by the common vision of Lithuania, which cannot be imagined without forests, without huge oak-trees, without the whiteness of birch groves, without Christmas trees, weeping willows and swaying osiers.

V y t e n i s R I M K U S
Menu fakultetas
Šiaulių universitetas
Aušros al. 50
LT-76236 Šiauliai
[vyt.rimkus@gmail.com]